

TRZUSKAWICA S.A.

ZAKŁADY PRZEMYSŁU WAPIENNICZEGO

ZPW TRZUSKAWICA S.A.

Sitkówka, 26-052 Sitkówka-Nowiny
tel. +48 (41) 346 91 30 do 32; tel./fax 346 91 39
e-mail: info@trzuskawica.pl
www.trzuskawica.pl

KRS 0000096034; NIP 657-038-67-32; ING Bank Śląski S.A. 97105000861000002203571902
<http://www.trzuskawica.pl> email: info@trzuskawica.pl

KARTA CHARAKTERYSTYKI

Data wydania: 2007-05-30

Wydanie I

<p>1. IDENTYFIKACJA SUBSTANCJI I IDENTYFIKACJA PRZEDSIĘBIORSTWA</p> <p>1.1 Identyfikacja substancji: tlenek wapnia. Wzór cząsteczki: $\text{Ca}=\text{O}$ Nazwa handlowa: wapno budowlane EN 459-1 CL 90-Q wapno palone w bryłach, wapno palone mielone lekkopalone wapno palone mielone średniopalone wapno palone mielone ostropalone wapno mielone upłynnione dla hutnictwa</p> <p>1.2 Zastosowanie substancji: w przemyśle materiałów budowlanych: do produkcji betonu komórkowego, cegły silikatowej, zapraw, w przemyśle chemicznym jako katalizator, neutralizator, czynnik regulujący pH, w hutnictwie jako topnik do odsiarczania surówki, w przemyśle celulozowo-papierniczym, w przemyśle sodowym, w ochronie środowiska, jako środek biobójczy, w rolnictwie jako nawóz, do uzdatniania wody, do higienizacji osadów pościekowych oraz do stabilizacji gleby</p> <p>1.3 Identyfikacja przedsiębiorstwa: Zakłady Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S.A., 26-052 Sitkówka-Nowiny, tel. 041 3469130-2, fax 041 3469139, email: info@trzuskawica.pl</p> <p>1.4 Telefon alarmowy: 041 3465156 lub 508238771 (czynny 24 h)</p>
<p>2. IDENTYFIKACJA ZAGROŻEŃ: Substancja nie jest sklasyfikowana w Aneksie I Dyrektywy 67/548/EWG Klasyfikacja: substancja drażniąca. Zagrożenia: Substancja o działaniu drażniącym na układ oddechowy i skórę (R37/38). Może być przyczyną poważnego uszkodzenia oczu (R41). Inne zagrożenia: pylenie Szkodliwe skutki działania na zdrowie człowieka i środowisko związane z właściwościami fizykochemicznymi substancji: podrażnienie lub oparzenie skóry, uszkodzenie oczu.</p>
<p>3. SKŁAD/INFORMACJA O SKŁADNIKACH</p> <p>Tlenek wapnia - 92-96% (CAS: 1305-78-8, EINECS (WE): 215-138-9); X_i; R37/38; R41 (patrz punkt 16).</p> <p>Węglan wapnia - max 2 % (CAS: 1317-65-3, EINECS: 215-279-6)</p>

4. PIERWSZA POMOC

Rodzaj drogi narażenia	Objawy	Sposób udzielania pierwszej pomocy
Wdychanie	Kaszel, uczucie palenia, krótki oddech	Wyprowadzić z miejsca narażenia, chronić przed utratą ciepła. W razie potrzeby stosować sztuczne oddychanie. Potrzebna natychmiastowa pomoc lekarska.
Kontakt ze skórą	Zaczerwienienie skóry, pieczenie, ból	Zdjąć odzież, zanieczyszczoną skórę przetrzeć na sucho, a następnie myć bardzo dużą ilością chłodnej wody przynajmniej przez 15 minut. Nie stosować mydła ani środków zobojętniających. Założyć na oparzenia jałowe opatrunki. Wezwać lekarza. Może być konieczna konsultacja dermatologiczna.
Kontakt z oczami	Zaczerwienienie, ból, zaburzenie widzenia	Natychmiast usunąć szkła kontaktowe, czystą chusteczką usunąć większe kawałki wapna, płukać oczy co najmniej 15 minut dużą ilością roztworu soli fizjologicznej lub wody (unikać silnego strumienia ze względu na ryzyko uszkodzenia rogówki). Uwaga: osoby narażone na kontakt tlenu wapnia z oczami powinny być pouczone o konieczności i sposobie ich natychmiastowego płukania. W każdym przypadku skażenia oczu konieczna pilna konsultacja okulistyczna.
Połknięcie	Uczucie palenia, ból brzucha, wymioty	Nie wywoływać wymiotów. Podawać do picia zimną czystą wodę, małymi porcjami. Nigdy nie podawać niczego do picia osobie nieprzytomnej. Potrzebna natychmiastowa pomoc lekarska.

Wskazówki ogólne

Efekty mogą być opóźnione. W przypadku wystąpienia zaburzeń zasięgnąć porady lekarza, pokazać opakowanie produktu.

5. POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU POŻARU

Niepalne ciało stałe, zawierające również proszek i pył. Nie podtrzymuje palenia. Reaguje z wodą z wydzieleniem dużej ilości ciepła, która może być wystarczająca do zapalenia materiałów łatwopalnych. W przypadku pożaru w otoczeniu należy stosować gaśnice proszkowe lub śniegowe ABCE. Do gaszenia pożaru nie stosować wody i środków pochodnych. Służby Ratownicze powinny stosować odzież ochronną oraz indywidualne środki ochrony dróg oddechowych i oczu. Nie ma specjalnych wymagań dla sprzętu ochronnego dla Służb Ratowniczych.

6. POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU NIEZAMIERZONEGO UWOLNIENIA DO ŚRODOWISKA

Rozsypany produkt ostrożnie zebrać (nie wzbijając obłoku pyłu) do zamkniętego pojemnika lub pyłoszczelnego worka (patrz pkt 13). Unikać kontaktu substancji z wodą. Używać środków ochrony indywidualnej (patrz pkt 8), zapewnić odpowiednią wentylację oraz kontrolować pylenie. Unikać niezamierzonego uwolnienia do wód

powierzchniowych i gruntowych (wzrost pH).

7. POSTĘPOWANIE Z SUBSTANCJĄ I JEJ MAGAZYNOWANIE

7.1 Postępowanie z substancją

Przechowywać poza zasięgiem dzieci. Podczas stosowania nie jeść, nie pić, unikać bezpośredniego kontaktu substancji z oczami i skórą, unikać wdychania pyłu. Pracować w pomieszczeniach wyposażonych w wentylację ogólną lub miejscową. Przestrzegać zasad higieny osobistej, stosować środki ochrony indywidualnej (patrz pkt 8).

7.2 Magazynowanie

Magazynować w pomieszczeniach lub zbiornikach zabezpieczających przed zawilgoceniem, oznakowanych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dn. 14 marca 2003 r. (DU nr 61 z 2003 r., poz.552) w sprawie sposobu oznakowania miejsc, rurociągów oraz pojemników i zbiorników służących do przechowywania lub zawierających substancje niebezpieczne lub preparaty niebezpieczne. Zabezpieczyć przed możliwością zanieczyszczenia. Nie transportować ani przechowywać w zbiornikach z aluminium zwłaszcza gdy jest ryzyko kontaktu substancji z wodą. Każdy zbiornik, w którym przechowywana jest substancja powinien być wyposażony w odpylacz o odpowiedniej skuteczności, a pomieszczenie w wentylację ogólną lub miejscową.

7.3 Specyficzne zastosowania

Nie ma osobnych zaleceń dotyczących specyficznych zastosowań substancji.

8. KONTROLA NARAŻENIA I ŚRODKI OCHRONY INDYWIDUALNEJ

8.1 Wartości graniczne narażenia

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U.02.217.1833) dla tlenku wapnia najwyższe dopuszczalne stężenia to:

NDS - 2mg/m³

NDSCh - 6mg/m³

8.2 Kontrola narażenia

8.2.1 Kontrola narażenia w miejscu pracy

Niezbędna wentylacja miejscowa lub ogólna pomieszczenia.

Zaleca się oznaczanie najwyższych dopuszczalnych stężeń substancji w powietrzu na stanowiskach pracy.

Zalecane procedury monitoringu:

- Rozp. MZ z dn. 20.04.2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. nr 73 z 2005 r. poz. 645).
- Badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia wykonuje się metodami określonymi w Polskich Normach, a w razie braku takich norm – metodami zalecanymi przez jednostki badawczo-rozwojowe w dziedzinie medycyny pracy.

W przypadku, gdy narażeniu nie można zapobiec za pomocą innych środków, należy stosować środki ochrony indywidualnej.

Ochrona dróg oddechowych: nosić półmaskę filtrującą z wbudowanym zaworem wdechowym a przy krótkotrwałym kontakcie maskę jednorazową.

Ochrona rąk: nosić rękawice ochronne z oznakowaniem CE wykonane z gumy naturalnej lub neoprenu, a w przypadku krótkotrwałego narażenia z bawełny.

Ochrona oczu: stosować okulary ochronne typu gogle. W przypadku dużego narażenia dziennego zapewnić stanowisko do płukania oczu.

Ochrona skóry: ochronne ubranie robocze (z dodatkiem bawełny) w pełni zakrywające skórę (długie spodnie, długie rękawy), obuwie odporne na materiały żrące i zapobiegające dostaniu się pyłu. W przypadku dużego narażenia dziennego, pracownicy powinni mieć możliwość brać prysznic a jeśli to konieczne stosować krem ochronny dla

ochrony narażonej skóry, szczególnie szyi, twarzy i nadgarstków

8.2.2 Kontrola narażenia środowiska

Należy dobrać i zainstalować urządzenia filtrujące o odpowiedniej skuteczności, aby zapobiec narażeniu środowiska na substancję

9. WŁAŚCIWOŚCI FIZYCZNE I CHEMICZNE

9.1 Informacje ogólne

- Postać - białe ciało stałe
- Zapach - bez zapachu

9.2 Ważne informacje dotyczące zdrowia, bezpieczeństwa i środowiska

- pH - 12,8 jako $\text{Ca}(\text{OH})_2$ roztwór nasycony w temperaturze 25 °C
- Temperatura wrzenia - 2850 °C przy 100 hPa
- Temperatura zapłonu - nie dotyczy
- Palność - niepalne ciało stałe
- Właściwości wybuchowe - niewybuchowy
- Właściwości utleniające - nie ma
- Prężność par - nie lotny
- Gęstość względna - 3,25-3,38 g/cm^3 w temperaturze 20 °C
- Rozpuszczalność w wodzie – 1330 mg/dm^3 w temperaturze 10 °C
- Współczynnik podziału n-oktanol/woda - nie dotyczy
- Lepkość – nie dotyczy
- Gęstość par – nie dotyczy
- Szybkość parowania – nie dotyczy

9.3 Inne informacje

- Temperatura topnienia - 2570 °C
- Ciężar nasypowy - 0,9 - 1,2 Mg/m^3 w temperaturze 20 °C
- Ciepło rozpuszczania w wodzie - 1155 J/g

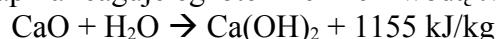
10. STABILNOŚĆ I REAKTYWNOŚĆ

10.1 Warunki, których należy unikać

Temperatura, ciśnienie, światło, wstrząsy itp. nie powodują niebezpiecznej reakcji substancji

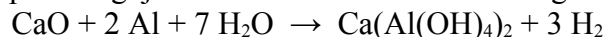
10.2 Czynniki, których należy unikać

Tlenek wapnia reaguje egzotermicznie z wodą tworząc diwodorotlenek wapnia:

Tlenek wapnia reaguje egzotermicznie z kwasami tworząc sole wapnia.

Tlenek wapnia reaguje z aluminium w obecności wilgoci tworząc wodór:

Niebezpiecznie reaguje z fluorem, fluorowodorem, trójfluorkiem chloru, pięciofluorkiem bromu i pięciotlenkiem fosforu. Nie powoduje reakcji wybuchowych w zetknięciu z substancjami pochodzenia organicznego.

10.3 Niebezpieczne produkty rozpadu

Nie występują niebezpieczne produkty rozpadu

11. INFORMACJE TOKSYKOLOGICZNE

Substancja nie ujęta w wykazach MZ substancji toksycznych i rakotwórczych. Brak danych o dawkach śmiertelnych i toksycznych dla ludzi.

Wartości medialnych dawek śmiertelnych tlenku wapnia wyznaczone dla zwierząt doświadczalnych:

LD₅₀ (szczur, per os): 500-2000 mg/kg m.c.

Podanie do worka spojówkowego królika 10 mg substancji wywołało ostre działanie drażniące

Objawy zatrucia ostrego.

Pył powoduje łzawienie oczu, ból i zaczerwienienie spojówek, ból gardła, krwawienie z nosa, silny kaszel i duszności. Skażenie skóry, zwłaszcza wilgotnej, powoduje miejscowe zaczerwienienie i martwicę. Skażenie oczu pyłem wywołuje zaczerwienienie, uszkodzenie spojówek powiekowych i gałkowych, uszkodzenie rogówki prowadzące do jej owrzodzenia i zmętnienia. Drogą pokarmową może wywołać oparzenia chemiczne błony śluzowej jamy ustnej, gardła, przełyku z ryzykiem krwawienia i perforacji przełyku.

Objawy zatrucia przewlekłego.

Przewlekłe zapalenie spojówek, krwawienie z nosa, przewlekłe stany zapalne skóry, złuszczenie naskórka.

12. INFORMACJE EKOLOGICZNE**12.1 Ekotoksyczność**

12.1.1 Ostra/Przewlekła toksyczność dla ryb: dla *Cyprinus carpio* $LC_{50} = 1070$ mg/l przez 96 godzin, substancja nie toksyczna ponieważ wartość LC_{50} jest > 100 mg/l

12.1.2 Ostra/Przewlekła toksyczność dla bezkręgowców wodnych: dla aquatic crustacea $LC_{50} = 160$ mg/l przez 24 godziny

12.1.3 Ostra/Przewlekła toksyczność dla roślin wodnych: brak danych stwierdzających toksyczność

12.1.4 Toksyczność dla mikroorganizmów np bakterii: przy wysokiej koncentracji, poprzez wzrost pH, tlenek wapnia jest wykorzystywany do higienizacji osadów pościekowych

12.1.5 Chroniczna toksyczność dla organizmów wodnych: brak danych stwierdzających toksyczność

12.1.6 Toksyczność dla organizmów mieszkających w ziemi: brak danych stwierdzających toksyczność

12.1.7 Toksyczność dla roślin lądowych: brak danych stwierdzających toksyczność, ponadto tlenek wapnia jest wykorzystywany jako nawóz

12.1.8 Ogólny wpływ: przewlekły efekt pH. Mimo że produkt jest użyteczny do poprawy kwasowości wody, udział większy niż 1 g/l może być szkodliwy dla życia wodnego. Wartość pH >12 szybko spadnie jako efekt rozcieńczenia i karbonizacji

12.2 Mobilność

Tlenek wapnia reaguje z wodą tworząc diwodorotlenek wapnia oraz z CO_2 z powietrza tworząc węglan wapnia, który jest trudno rozpuszczalny i dlatego wykazuje niską mobilność w większości gleb. Co więcej produkt ten jest stosowany jako nawóz

12.3 Trwałość i zdolność do rozkładu

Tlenek wapnia reaguje z wilgocią i ditlenkiem węgla tworząc węglan wapnia, który jest powszechny w przyrodzie. Tlenek wapnia wykorzystywany jest do higienizacji osadów pościekowych

12.4 Zdolność do biokumulacji

Brak wykrywalnych zdolności do biokumulacji. Produkty rozkładu, rozpuszczalne związki wapnia i wodorowęglanu wapnia są naturalnymi składnikami ekosystemu

12.5 Wyniki oceny właściwości PBT

W chwili obecnej brak danych uniemożliwia prawidłową ocenę trwałości, zdolności do biokumulacji i toksyczności substancji, ale na podstawie punktu 12.3 i 12.4 można uważać, że substancja nie będzie wykazywać właściwości PBT

12.6 Inne szkodliwe skutki działania

Brak danych

13. POSTĘPOWANIE Z ODPADAMI

Odpady tlenku wapnia zostały zaklasyfikowane na podstawie Rozporządzenia Ministra

Środowiska z dn. 27 września 2001 r. (DU nr 112 z 2001 r., poz. 1206) w sprawie katalogu odpadów do grupy: „Odpady z produkcji spoiw mineralnych (w tym cementu, wapna i tynku) oraz z wytworzonych z nich wyrobów” (kod 10 13) oraz podgrupy: „Odpady z produkcji wapna palonego i hydratyzowanego” (kod 10 13 04). Szczegółowe przepisy postępowania z odpadami podaje Ustawa z dn. 27 kwietnia 2001 r. (DU nr 62 z 2001 r., poz. 628) „O odpadach”. Odpady powstające z tego produktu nie są uważane za niebezpieczne zgodnie z decyzją Rady Europy z 16 stycznia 2001, zmodyfikowanej przez decyzję 2000/532/EC o liście odpadów (101304). Odpady, których nie udało się poddać odzyskowi, powinny być unieszkodliwione w miejscu ich powstawania. Małe ilości wapna palonego można ostrożnie zebrać do pojemników w stanie suchym. Duże ilości można stosować w rolnictwie jako wapno nawozowe po uzgodnieniu z Wydziałem Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego. Zanieczyszczone opakowanie oddać do recyklingu.

14. INFORMACJE O TRANSPORCIE

Nie zakwalifikowany jako niebezpieczny podczas transportu:

IMDG: nie klasyfikowany

ADR: nie klasyfikowany

RID: nie klasyfikowany

ICAO/IATA: kod UN: 1910, klasa 8, grupa opakowań PG III

Należy unikać emisji pyłów podczas transportu poprzez użycie szczelnych zbiorników na wapno oraz opakowań producenta

15. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEPISÓW PRAWNYCH

Dla tlenku wapnia w związku z wielkością tonażu > 1000 ton będzie dokonana ocena bezpieczeństwa chemicznego.

Informacje dotyczące zdrowia, bezpieczeństwa i środowiska zamieszczone na etykiecie zgodnie z dyrektywami 67/548/EWG i 1999/45/WE:

WAPNO BUDOWLANE EN 459-1 CL 90-Q	
ZPW „Trzuskawica” S.A., 26-052 Sitkówka-Nowiny tel. 041 3469130-2, fax 041 3469139	
TLENEK WAPNIA	
Numer WE: 215-138-9	
	Działa drażniąco na drogi oddechowe i skórę; Ryzyko poważnego uszkodzenia oczu.
Xi - substancja drażniąca	Chronić przed dziećmi; nie wdychać pyłu; unikać zanieczyszczenia skóry i oczu; zanieczyszczone oczy przemyć natychmiast dużą ilością wody i zasięgnąć porady lekarza; nosić okulary lub ochronę twarzy; w razie połknięcia niezwłocznie zasięgnij porady lekarza – pokaż opakowanie lub etykietę.

Dla tlenku wapnia nie wydawane są zezwolenia na mocy tytułu VII oraz nie podlega ograniczeniom na mocy tytułu VIII Rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r.

Niniejsza karta charakterystyki została sporządzona na podstawie załącznika II Rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r.

16. INNE INFORMACJE

Inne informacje ważne dla zdrowia i bezpieczeństwa użytkownika oraz dla ochrony

środowiska:

Określenie rodzaju zagrożenia:

Zwroty R:

R37/38 - działa drażniąco na drogi oddechowe i skórę

R41 - ryzyko poważnego uszkodzenia oczu

Określenie warunków bezpiecznego stosowania:

Zwroty S:

S2 - chronić przed dziećmi

S22 - nie wdychać pyłu

S24/25 - unikać zanieczyszczenia skóry i oczu

S26 - zanieczyszczone oczy przemyć natychmiast dużą ilością wody i zasięgnąć porady lekarza

S39 - nosić okulary lub ochronę twarzy

S46 - w razie połknięcia niezwłocznie zasięgnij porady lekarza – pokaż opakowanie lub etykietę

Każdy użytkownik powinien zapoznać się z treścią niniejszej karty charakterystyki.

Ta karta uzupełnia techniczne instrukcje użytkowania a nie zastępuje ich. Informacje tu zawarte są oparte na stanie wiedzy o produkcie w momencie określonym datą.

Podawane się one w dobrej wierze. Karta ta nie zwalnia użytkownika produktu z przestrzegania wszystkich norm prawnych, administracyjnych i przepisów BHP.

Użytkownikowi zwraca się uwagę na ewentualne ryzyko mogące wystąpić, jeśli produkt jest używany do innych celów niż jest przeznaczony. Informacje na temat możliwych zastosowań wapna oraz szczegółów jego składu chemicznego uzyskać można w jednostce wystawiającej kartę:

ZPW „Trzuskawica” S.A. 26-052 Sitkówka-Nowiny, Dział Jakości

tel: 041 346 50 87, fax: 041 346 51 56

Użytkownik powinien znać i stosować wszystkie teksty karty charakterystyki związane z jego działalnością. Użytkownik będzie samodzielnie odpowiedzialny za podjęcie wszelkich środków ostrożności przy używaniu produktu

Opracował: mgr inż. Elżbieta Korzeniewska

ZATWIERDZIŁ:

PREZES ZARZĄDU

Stefan Malicki